

Boekverslag Camera Obscura (Nicolas Beets)

Suzan Hollman

© havovwo.nl (augustus 2002)

Titel: Camera Obscura

Auteur: Nicolas Beets

A Beschrijving

1 Titelbeschrijving

Camera Obscura, geschreven door Nicolas Beets (Hildebrand), geïllustreerd door Ben Horsthuis, eerste druk in 1839.

2 Korte inhoud

Het verhaal begint met het beschrijven van het examen dat de Leidse student, Gerrit Witse, moet doorstaan om zijn studie medicijnen af te ronden. Hij slaagt voor zijn 'candidaats' en behaalt de eerste graad.

Tijdens een gesprek met zijn vrienden vertelt hij over een meisje aan wie hij zijn hart verloren heeft. Hij heeft namelijk ooit een voetreis door Gelderland gemaakt en hij zag haar toen zitten op een terras met een duif op haar hoofd, daarna heeft hij haar nooit meer gezien, maar ze zit nog altijd in zijn hoofd.

Nadat hij zijn ouders over zijn slagen heeft bericht, vinden zij het een goede reden voor een diner. Ze nodigen allerlei gasten uit, waaronder Klaartje Donze, een knap meisje uit Gelderland, het meisje van zijn dromen, dat logeerde bij haar kinderloze oom en tante Vernooy in Rotterdam. Deze mensen zijn ook vrienden van de ouders Witse en waren samen met Klaartje uitgenodigd voor het diner. Deze zijn echter meer om met hem te pronken dan voor zijn plezier uitgenodigd.

Klaartjes tante, die een huwelijk tussen haar nichtje en Gerrit al ziet zitten, begint Gerrit enorm op te hemelen. Dit werkt echter averechts op de vrouw van zijn dromen; ze keert hem de rug toe. Gerrit is erg verlegen en hij durft haar eigenlijk niet aan te spreken. Als hij dan eindelijk de moed heeft verzameld om op haar af te stappen en een gesprek met haar te beginnen, wordt hij aangestoten en gooit hij zijn koffie over haar heen. Na dit gebeuren durft hij niets meer tegen haar te zeggen. Gedurende de avond probeert Gerrit haar te vergeten. Dit wil echter niet lukken. De tweede poging tot het aanknopen van een gesprek, mislukt ook omdat Hateling zich in het gesprek mengt. Gerrit neemt het zijn moeder overigens zeer kwalijk dat zij Klaartje naast Hateling heeft laten zitten tijdens het diner en niet hem, omdat hij haar nu niet het hof kan maken.

Twee jaar later is hij dokter in Gelderland en gaat hij een doodzieke patiënt opzoeken. Plotseling staat Klaartje weer voor zijn neus. Ze komt naar de toestand van de zieke informeren. Ze herkent hem en vraagt hem haar op de hoogte te houden. Verder nodigt zij hem de volgende dag bij haar thuis uit. Hij kijkt haar na tot dat ze uit het zicht is verdwenen. Klaartje Donze is voor heden niet meer gezien. Maar morgen....

B Verdieping

- 3 a Het door mij gelezen boek behoort tot het idealistisch realisme.
- b Hildebrand geeft nog geen volkomen objectieve weergave van de werkelijkheid. Hij kiest voor de mild – spottende, nog commentaar leverde verteller. Je treft in camera obscura een verhaalwereld aan, waar goed en kwaad duidelijk herkenbaar door de verteller worden gepresenteerd. De werkelijkheid wordt niet beschreven om die zo objectief mogelijk te beschrijven, maar om de zedelijke verbetering van het publiek te bewerkstelligen. Met andere woorden is deze tekst geschreven met de bedoeling het lezerspubliek te verbeteren. Dit is een duidelijk voorbeeld van idealistisch realisme. Het idealistisch realisme past bij de mentaliteit en het wereldbeeld van de gegoede burgerij uit de negentiende eeuw. Dit is dan ook duidelijk terug te vinden in het boek Camera Obscura. Nicolaas Beets is afkomstig uit de gegoede burgerij. De schrijver heeft tot zijn taak zijn medeburgers te stichten. In het verhaal kon de gegoede, liberale en godsdienstige burger uit de negentiende eeuw zijn normen en waarden herkennen.
- c *'Juist, mijn kind!. Dat is een ding waar de meesten luchtig overheen lopen. Maar hij heeft er*

Boekverslag Camera Obscura (Nicolas Beets)

Suzan Hollman

© havovwo.nl (augustus 2002)

---

zijn werk bijzonder van gemaakt. Hoor eens, hij kost ons daarginder een handvol geld, maar de medicijnen heb ik altijd horen zeggen, is een dure studie; en hij moet niets verzuimen.

Dit bovenstaande fragment is geschreven met de bedoeling het lezerspubliek te verbeteren. Men spoort hen aan ook dergelijk bijzonder werk te gaan doen, ook al is het een dure studie.

- 4 a Joris Note “Nicolas Beets, *Camera Obscura*” in *De Standaard* 1998
b Uit zijn argumenten blijkt dat de recensent het boek *Camera Obscura* ook rekent tot het idealistisch realisme. Hiervoor heeft hij de volgende argumenten:
c - De realistische romanciers leerden ons kijken naar de werkelijke werkelijkheid. Op het eerste gezicht gaat dit (nog) niet op voor het bedaarde realisme van Hildebrand. Vaak blijft hij bij het uiterlijk, of hij concludeert gemakkelijk uit de verschijning tot meer wezenlijke eigenschappen. Toch kijkt hij ook vaak achter het uiterlijk.
- Hildebrand onderscheidt zich ook van latere, scherpere realisten doordat hij wel kritisch staat tegenover personen en groepen, maar zonder de sociale verhoudingen van de standenmaatschappij te ondergraven.

C Evaluatie

- 5 a 1 Het onderwerp spreekt mij wel aan.
2 Ook al weet je van tevoren hoe het verhaal zal eindigen, toch houd ik wel van dergelijk soort verhalen. Ik vind het interessant om te lezen hoe het er in de negentiende eeuw aan toe ging, alhoewel er nog veel overeenkomsten te vinden zijn met de huidige tijd en verder is het leuk om te ervaren welke boeken de mensen toen lazen.
3 Het verschil met die tijd is dat men, althans in de cultuur die wij kennen, niet meteen denkt aan het huwelijk. Denk hierbij aan de tante van Klaartje die een huwelijk tussen haar nichtje en Gerrit wel zag zitten. Een citaat hiervan kan ik niet geven. Ik weet zeker dat ik het ergens gelezen heb, maar vinden kan ik het echt niet.
Toch zijn er ook overeenkomsten te vinden. Het overdreven pronken met iemands resultaten en dergelijke, komt in deze tijd nog veel voor. Er zijn genoeg voorbeelden te noemen van families waar deze, laat ik het ‘kwaal’ noemen, veel voorkomt.
In het volgende fragment komt het pronken duidelijk naar voren:
‘Je bent nu kandidaat, heet het zo niet?’
‘En zeker met al die graden?’ vroeg mevrouw Vernooy, minzaam glimlachende.
‘Ja,’ zei mevrouw Witse, het hoofd blijmoedig opheffende ‘daarvoor was geen zorg, maar hij wilde ’t niet schrijven. Nu, ’t is nogal een knappe jongen, vind je niet? We beleven veel plezier aan ons Gerritje.’
- b 1 De gebeurtenissen in het boek worden erg duidelijk en uitgebreid beschreven.
2 Er gebeurde niets verrassendst, maar dat stoorde mij niet. Ik kon me de gebeurtenissen redelijk goed voorstellen en dat kwam natuurlijk vooral door de uitgebreide en op detail gebaseerde beschrijvingen.
3 *Als men het ijzeren hek dóór en het plein óver gaat dat naast het eerwaardige gebouw een uitgebreidheid van tien passen beslaat, treedt men, door een hoge poort, welker posten met vele convocatiefjes beplakt zijn, een brede gang binnen, waar men op het stille uur (het tweede na de middag) waarop deze geschiedenis aanvangt, niemand tegenkomt; stijgt men dan aan het einde een ruime stenen wenteltrap op, en gaat men, boven gekomen, linksom en rechtuit, zo komt men aan een verhevenheid van twee trappen, en ook deze beklommen hebbende en de deur openende, die men vlak voor zich ziet, zo bevindt men zich in een klein vertrek met witte muren en een houten vloer, waarin men een tafel, een paar stoelen, met en benevens een verroeste kachel en toebehoren gewaarwordt.*

Dit weinig gezellig vertrek draagt de ondichterlijke naam van het zweetkamertje, en zeker

Boekverslag Camera Obscura (Nicolas Beets)

Suzan Hollman

© havovwo.nl

(augustus 2002)

niet ten onrechte. Hier toch is een soort van vagevuur, waarin elk, die de zaligheid van een examen of promotie wenst te smaken, een poostijd verblijven moet alvorens hij tot het genot dier hemelvreugd wordt toegelaten. Belangrijke plek gronds! In dit kleine kamertje, o mijn lezers! Hebben alle grote mannen, die aan de Leidse academie zich ooit door stalen vlijt en onafgebroken arbeidzaamheid de doctorshoed verworven hebben, zich enige ogenblikken klein gevoeld.

Hierboven staat dan wel een lang, maar erg duidelijk fragment waarin een “gebeurtenis” erg duidelijk en uitgebreid wordt weergegeven. De werkelijkheid wordt hier zo goed mogelijk weergegeven. Als je dit stukje leest, kun je er een goede voorstelling van maken over hoe het er daar uit ziet.

- c
- 1 In de twee verhalen komen alleen typen voor, De belangrijkste zijn de volgende:
    - Hildebrand: Hij is de hoofdrolspeler en de ikfiguur in de twee verhalen. Hij is welgemanierd en heeft de rol van de goede.
    - Gerrit Witse: Een enigst kind met goedaardige ouders die erg trots op hem zijn en met hem pronken. Waardoor sommige mensen een verkeerde indruk van hem krijgen. Hij is verder ook erg verlegen.
  - 2 De personages worden wat betreft het uiterlijk goed beschreven, maar qua innerlijk kom je niet zo veel over hen te weten. Ze tonen geen verschillende karaktertrekken. Ze worden dus alleen neergezet als typen.
  - 3 *‘Waarom wou je nu niet reciteren?’ Vroeg zijn mama, toen alles tot rust was. ‘Omdat ik het niet kan, mama!’ was zijn antwoord. ‘Och’, zei de oude Witse, ‘wij zullen er maar niet over spreken; maar het is een miserabel ding. De mensen zeggen allemaal dat je knap bent; en wanneer er iemand is, dan ben je altijd stil en ingetrokken. Wij merken er het minste van. Ik kon duidelijk aan mijnheer van Hoel zien, dat hij dacht: is dat nu die knappe Witse?’*

Bovenstaand fragment toont de verlegenheid aan van Gerrit. In gezelschap durft hij nauwelijks een woord te spreken.

- d
- 1 Het verhaal is wat betreft opbouw absoluut niet moeilijk te begrijpen.
  - 2 Het verhaal is in de chronologische volgorde geschreven. Dit maakt het lezen van de tekst makkelijk te begrijpen.
  - 3 Een voorbeeld hiervan, is bijvoorbeeld het verloop van de ‘relatie’ tussen Gerrit en Klaartje. Eerst durft hij niets tegen haar te zeggen:
‘Evenwel, nadat alles tot rust kwam, had Gerrit de moed niet zijn gedoodverfd gesprek over het Buiten aan de straatweg op te werken, en liet het veld aan Hateling over.’

Uiteindelijk spreken ze toch iets met elkaar af, nadat ze elkaar twee jaar later opnieuw tegen komen:

‘Dokter,’ zei Klaartje, ‘hoe laat komt hij morgen bij de zieke?’ ‘Reeds in de vroege juffrouw Donze,’ was het antwoord, ‘Zoudt gij, terugkomende, even op Wildhoef willen aankomen, om zo te zeggen hoe het gaat?’ vroeg zij blozende. ‘Zonder twijfel,’ betuigde Gerrit, volstrekt niet voor haar onderdoende.’

- e
- 1 Het taalgebruik was, naar mijn mening, niet zozeer moeilijk te noemen.
  - 2 Af en toe ben ik wel woorden tegen gekomen die ik niet begreep, maar deze waren meestal te vinden onder aan de pagina of af te leiden uit de desbetreffende zin.
  - 3 *Te zelfder plaatse waar de schuchtere nieuwelingen, bedeesd en op twee gedachten hinkende, voor het altaar traden, voor hetwelk zij eenmaal met een blijmoedig en kalm hart de wereld en haar begeerlijken moesten vaarwel zeggen, zouden in latere tijden de rampzalige groenen, in vertwijfeling aan alle aardse grootheid, nederzitten: waar de erbare rij der gesluierden, van haar stiftsmevrouw voorgegaan, de plechtige koorzang*

Boekverslag Camera Obscura (Nicolas Beets)

Suzan Hollman

© havovwo.nl

(augustus 2002)

---

aanhief, zou later een zwartgetabberde rij de zitplaatsen bezetten en een gedegend doctorandus, ex auctoritate rectoris magnifici, tegen de ganse wereld de stoute stelling volhouden dat artikel honderd en zoveel, ofwel, dat men onbillijk is indien men alle kinderkwalen zonder onderscheid aan de gevaarlijke liefhebberij van tandenkrijgen toeschrijft, of anders, dat een ooggetuige beter de historie schrijven kan dan iemand die bij 'horen zeggen' leeft, en somtijds ook wel, dan met Hebreeuws moet kennen om de hebraïsmen in het Nieuwe Testament te kunnen opsporen en beoordelen. (r 27t/m41)

Het fragment hierboven heb ik gekozen, omdat ik dit een moeilijk te begrijpen zin vind. Het is een zin, die doormiddel van komma's in elkaar is gezet. Verder komen er enkele moeilijke woorden in voor, die samen met de, naar mijn mening, te lange zin, een moeilijk begrijpbaar fragment wordt.

- 6**
- a Het lezen van de tekst uit de negentiende eeuw was geen lastige klus.
  - b Ik moest me overigens wel beter concentreren op de tekst dan bij de alledaagse boeken, maar ik ben er toch redelijk makkelijk doorheen gekomen.
  - c Er zijn, na het uitvoeren van de verdiepingsopdracht eigenlijk geen elementen die ik niet begrijp, omdat ik in een andere tijd leef.
- 7**
- a Ik ben tevreden over het uitvoeren van de beschrijving.
  - b Ik heb een volledige titelbeschrijving gegeven en de samenvatting is duidelijk op papier gezet en dus zal deze voor iedereen te begrijpen zijn.
- 8**
- a Ik ben tevreden over het uitwerken van de verdiepingsopdracht. Er was de nodige informatie te vinden over het onderwerp, vandaar dat ik het geen moeilijke opgave vond.
  - b Wederom ben ik tevreden over het uitvoeren van de verdiepingsopdracht.
  - c Zoals al eerder gezegd, heb ik genoeg informatie kunnen vinden waarmee ik verder kon. Vandaar dat ik ook met het uitvoeren geen problemen tegen kwam.
- 9**
- a Tijdens het werken aan de opdracht voor het leesdossier, had ik het idee dat ik de benodigde vaardigheden en kennis in voldoende mate bezat. Ik was goed op de hoogte van wat er in hoofdstuk vier, afdeling B stond en ik heb dus geen hinder gehad van het niet goed op de hoogte zijn van de benodigde informatie.
- 10**
- a Ik ga de volgende keer niets anders doen.
  - b Niet van toepassing.